

የአሜሪካና የኢትዮጵያ ሕዝብ ተመሳሳይነትና ተለያይነት ከታሪክ አንጻር ሲታይ

ጌታቸው ኃይሌ

መግቢያ I

አሜሪካና ኢትዮጵያ የሚመሳሰሉትና የሚለያዩት በብዙ ረገድ ሲሆን ፥ በዚህ ጽሑፍ ላተኩር የፈለግሁት ከረገዶቹ በአንዲቷ ላይ ይሆንና ፥ ድርሰቴን ከአሜሪካ የፖለቲካ ሥርዓት ልንማረው በሚገባ እደመድማለሁ ። ልጽፍ የተነሣሁት ፥ ኢትዮጵያን “አፍርሷት ፥ አፍርሷት እስከመሠረቷ” እያሉ በመሠረቷ ላይ ለዘመቱ ጠላቶቿ “እመሰረሳሁኩ ኢትዮጵያ ለትርስወኒ የማንዩ” (መዝሙር 136 ፥ “ረስቸሽ እንደሆን ቀኝ እጄ ትርሳኝ”) የሚል ድምፅ እንዳሰማ ግዴታ ገፋፍቶኝ ነው ። (ከማህላችን የዘነጋ ሰው ካለ ፥ ንጉሠ ነገሥቱና አጃቢዎቻቸው በፋሺስት ወረራ ምክንያት እንደኛ ስደተኞች በነበሩባቸው አምስት የጭንቅ ዓመታት ይህን መዝሙር ነበር በጸሎታቸው ጊዜ የሚዘምሩት ።) ጠላት ሊያፈረሰው የተነሣው የኢትዮጵያ መንግሥት የተመሠረተው ከምን ላይ ነው?

አሜሪካና ኢትዮጵያ በመንግሥት አመሠራረት ላይ በዘመናት ይለያያሉ ። አሜሪካ ከአዲሱ ዓለም ስትሆን ኢትዮጵያ ከአሮጌው ፥ ከጥንቱ ዓለም ነች ። የአሜሪካ መንግሥት ከተቋቋመ ሁለት መቶ ዓመት የሞላው በቅርብ ጊዜ ነው ፤ የኢትዮጵያ መንግሥት ዕድሜ ግን ከሦስት ሺ ዓመት ከአለፈው ብዙ ዓመታት ተቈጥረዋል ። ይህ ዋጋ ቢሰጠውም ባይሰጠውም ፥ መሠረታዊ ልዩነት ነው ።

የአሜሪካ መንግሥት I

አሜሪካና ኢትዮጵያ የሚመሳሰሉት የተለያዩ ቋንቋ የሚናገሩ ሕዝቦችን አሰባሰቦ አንድ መንግሥት በማቋቋም ነው ። የሚመሳሰሉትም ከታሪካቸው ከመድረሻው እንጂ ከመነሻው አይደለም ። የአሜሪካ መንግሥት መነሻ መሠረቱ እንግሊዝኛ ተናጋሪውና ባህሉ ሲሆን ፥ ከሌላ ቋንቋ ተናጋሪ ሕዝብ (ከፈረንሳይኛ ፥ ከጀርመንኛ ፥ ከእስፓንኛ ፥ ከሐውሳ ፥ ከዐረብኛ ፥ ከኦሮምኛ ፥ ወዘተ.) እየጎረፉና ነባሩን ባህል እየመጠጡ በአሜሪካ መንግሥት አባልነት የተሰባሰበ አንዱ ክፍል ሆነዋል ። መጠናቸውም ትንሽ አይደለም ። እንዲያውም እንግሊዝኛ የሚናገረውን መሠረታዊውን ክፍል ይበልጣሉ ። አንዳንዶቹ እንደሚያስታውሱት ፥ ከአውሮፓ ተሰደው አሜሪካ እንደገቡ ፥ ልጆቻቸው የናት አባት ቋንቋቸውን ትተው ባህሉን ለመምጠጥ በእንግሊዝኛ እንዲናገሩ ያበረታቷቸው ነበረ ። ማለት ፥ ከየትም ይምጣ ከየት ፥ አሜሪካዊ ለመሆን ሁሉም እንግሊዝኛ ይናገራል ፤ እንግሊዝኛ ተናጋሪ ሆኗል ።

እነዚህ ስደተኞች እንግሊዝኛ የተማሩት ፥ የአሜሪካን መንግሥት አባላት (አሜሪካኖች) ለመሆን እንጂ ፥ እንግሊዞች ለመሆን አይደለም ። እስፓንኛ ተናጋሪዎች ቀጥራቸው ትልቅ ስለሆነ ፥ የአሜሪካ መንግሥት አባላት ሆነው ፥ በፍላጎት የራሳቸውን ቋንቋ ለመጠበቅ ችለዋል ። ሆኖም ፥ ሁሉም የመንግሥቱ መሠረት የሆነውን እንግሊዝኛ ይችላሉ ።

ለማጠቃለል ፥ አሜሪካ በእንግሊዝ ባህል (በተለይ ቋንቋ) የተመሠረተችና ከብዙ ቋንቋዎች የመጡ ሕዝቦች እንግሊዝኛ እየተማሩ የመንግሥቱ አካል የሆኑባት አገር ነች ። በሌላ አነጋገር ፥ አሜሪካ በእንግሊዝኛ ባቋቋመችው መንግሥት ላይ የልዩ ልዩ ነገድ ስደተኞች (Immigrants) የሰፈሩባች አገር ነች ።

ኢትዮጵያስ?

የአሜሪካ መንግሥት መሠረቱ እንግሊዝኛ እንደሆነ ሁሉ ፥ እኛ የደረሰንበት የኢትዮጵያ መንግሥት መሠረቱ አማርኛ ነው ። (“እኛ የደረሰንበት” ስል ፥ መንግሥቱን የአግባብያንን ፥ ከዚያም የዛጌን መንግሥት በማሰብ ነው ።) ኢትዮጵያ ግን የአማርኛ መንግሥት ያቋቋመችው እተለያዩ ነገዶችና ጎሳዎች ላይ ነው ። ቀጥሎ ፥ የተለያዩ ቋንቋ ከሚናገሩ ነገዶችና ጎሳዎች የሚወለዱ ኢትዮጵያውያን የመንግሥቱ አባል ለመሆን አስፈልጓቸው አማርኛ ይማራሉ ። አማርኛ ስለተማሩ አማራ ሆኑ ወይስ አማራም የአማራው መንግሥት አካልም ሆኑ? ወይስ ነገዳቸውን ይዘው የአማራው መንግሥት አካል ብቻ ሆኑ? እንደሚመስለኝ ፥ ሁለቱም ወገኖች አሉን ፤ ነገዳቸውን ያልለቀቁ አማርኛ ተናጋሪዎች አሉ ። ነገዳቸውን ለቅቀው አማራም ፥ የአማራው መንግሥት አካልም የሆኑ አሉ ።

በቋንቋ መንፈቀቅ ምንም ዓይነት ትርጉም ቢሰጠው ፥ ዛሬ አማርኛ የምንናገርና አማራ ነን የምንል የብዙዎቻችን ጥንት አማራ አይደለም ። “አማራ እየገፋ ፥ አገው እየጠፋ” የሚለው አነጋገር ምስጢሩ የአገው ጎሳዎች አማራ እየሆኑ ሄዱ ማለት ነው ። ከአንድ ነገድ አንድ ሰው ሲጠመቅ ነገዱን ትቶ ክርስቲያንም አማራም እንደሚሆን ብዙ የሰነድ ማስረጃ አለ ። ለምሳሌ ፥ ከዚህ በታች ከግዕዝ ምንጭ (ከገድለ አባ አካለ ክርስቶስ) የተረገጡት እንጉርጉሮ የአንድ አሮሞ ወይም አገው መንደር ሰዎች ቃል መሆን አለበት ፤

በዚያን ጊዜ አራ ጎንጎራ በምትባል አገር የሚኖሩ ወታደሮች የየአንገታቸውን ማተብ ፈትተው ፥ በየጦራቸው ላይ እያሰሩ ወደ ብፁዓዊ አቡነ አካለ ክርስቶስ መጡና እንዲህ አሉት ፤ “አባ ሆይ ፥ በፊት አረማውያን ነበርን ፤ ሕዝብ ክርስቲያኑን እናጠቃ ፥ ቤተ ክርስቲያን እናቃጥል ነበር ። አሁን ግን በእግዚአብሔር ምሕረት መንፈሳዊት ጥምቀትን አገኘናት ። ከሕዝብ ክርስቲያኑም ጋር አንድ ሆንን ። በክርስቲያን ሕግም ከነሱ ጋራ ተባበርን ፤ ቤተ ክርስቲያንን ወደድናት ። በማቃጠል ፈንታ ወደሷ ሄደን ድንጋይ ፥ ዕንጨት ፥ ውሀ ፥ ጨቃ በመሸከም በግምባታዋ ላይ ዳከርን ። ከዚህ ሁሉ በኋላ አሁንም እነሆ ከሀገራችን ያሰድዱናል ።

(አባ አካለ ክርስቶስ ገላውዴዎስ የሚባል የአፄ ፋሲለደስ ወንድም ልጅ ናቸው ። ንጉሠ-በሥልጣን ሸኩቻ አባታቸውን ሲያስገድለው ፥ ሸሽተው ደብረ ሊባኖስ መነኮሱ ፤ ጎንደር ተመልሰው ፥ እንፍራዝ አጠገብ ዞጋ የምትባል ገዳም አቋቋመው ትልቅ ባሕታዊ ወጣቸው ።)

መሠረቱን አማርኛ ያደረገ መንግሥት ሲቋቋም በውስጡ አማርኛ ቋንቋቸው ያልሆነ ጎሳዎች ነበሩ ። ብዙዎቹ አማራ ሆኑ ። ቀጥሎ ፣ በዓሥራ ስድስተኛው ምዕተ ዓመት ላይ መሠረቱን አማርኛ ባደረገው መንግሥት በረይቱማና ቦረን የሚባሉ ሁለት የኦሮሞ ነገዶች ሰፈሩበት ። ብዙዎች እየተጠመቁ አማራና የአማራው መንግሥት አካል ሆኑ ። የአማራውን ቀጥር አተለቁት ። ታላላቅ መምህራንም ወጣባቸው ። ከቡር ብላታ መርስዔ ኀዘን ወልደ ቂርቆስ ስለ ትምህርት ጓደኛቸው ስለ ወልደ ጊዮርጊስ የሚሉትን እንስማ ፤

ይህ ልጅ ትውልዱ ኦሮሞ ፣ አገሩ አድክ ነው ። አባቱ የርእሰ ደብር ዳኔ ጭሰኛ የነበረ ሰው ነው ። ወልደ ጊዮርጊስ ገና ሕፃን ሳለ በፈንጣጣ በሽታ ዓይኑን ስለታወረ አባቱ ወደ እንጦጦ አምጥቶ እባክዎ ያስተምሩልኝ ብሎ ለርእሰ ደብር ዳኔ ጥሎላቸው ሄደ ። እሳቸውም መጀመሪያ ወደ ንባብ ተማሪ ቤት ቀጥሎም ወደ ዜማና ወደ ቅኔ ተማሪ ቤት እያስገቡ እንዲማር አደረጉት ። ቅኔውን ከአለቃ ብርሃኑ ዘንድ ተምሮ ከተቀኘ በኋላ ፣ ሐዲስ ለመማር ከየኔታ ወልደ ጊዮርጊስ ዘንድ ገባ ። አሁን ከቅኔ አስተማሪው ከአለቃ ብርሃኑ ጋር የትምህርት ጓደኛ ሆኖ ሐዲስ ይማር ጀመር ። የዚህ ልጅ አእምሮው እጅግ ብሩህ ስለሆነ ትምህርት አልመክትህ አለው ። እንዲሁም የሐዲሱን ንባብ ከሥር እስከ ጫፍ በቃሉ ይዞት ነበር ። አንዱን ጉባኤ አንድ ጊዜ ብቻ ሰምቶ እስከ መያዝ ድረስ አስደናቂ የማጥናት ችሎታ ነበረው ። በይበልጥ የሚያስገርመኝ ያጠናውን አለመግደፉ ነበር ። የኔታ ወልደ ጊዮርጊስም በወምበሬ የሚተካ ደቀ መዝሙር አገኘሁ ብለው ደስ ስላላቸው ጀምረዎቹን ደቀ መዝሙርት እንዲያስተምር ፈቀዱለትና ከእሳቸው ጋር በቤታቸው እንዲቀመጥ አደረጉት ። . . .

በግንቦት ወር የተሰበ በሽታ በዚያ ሰፈር መግባቱን ሰማንና ሥጋት አደረብን ። ቀጥሎም ዕውር ወልደ ጊዮርጊስ በተሰበ በሽታ ታሞ ተኛ ። በዚህ ጊዜ የኔታ ጉባኤውን አቆሙና በሽታው እስኪያልፍ ድረስ አትምጡ ብለው መለሱን ። እርሳቸው ግን ዕውር ወልደ ጊዮርጊስን በቤታቸው አስተኝተው ያስታምሙት ጀመር ። ሕመሙ እየጸናበት ሄዶ ቅዠት መቃዠት ጀመረ ። እርሳቸው እንደነገሩን በቅዠቱ ላይ “ምንተ ያሰልጥ ደምዩ ለእመ ወረድኩ ውስተ ሙስና ፤ መሬትኑ የአምነከ ወይነግር ጽድቀከ” (ተቀብሬ ብበላሽ ፣ ደሜ ምን ዋጋ ይኖረዋል? መሬት አምኖህ እውነተኛነትህን ይናገራልን?) እያለ ይለፈልፍ ነበር ። በዚህ አኳኋን ሕመሙ ጸንቶበት አምስት ቀን ያህል እንደታመመ ታላቁ ሰው ወልደ ጊዮርጊስ ሞተ ።

የወልደ ጊዮርጊሶች መንግሥት ፤

ወልደ ጊዮርጊስ በአጭር መቀጨት ያሳዘናል ። በሱ ሞት ሀገሪቱ ትልቅ ሰው አጥታለች ። ግን ደራሲው ብላታ መርስዔ ኀዘን ባይነግሩን ኖሮ የሊቁ የወልደ ጊዮርጊስ ነገድ የቱ እንደሆነ አናውቅም ነበር ። ያላንዳች መጠራጠር የምናውቀው መሠረቱን አማርኛ ያደረገ መንግሥት አባል መሆኑን ብቻ ነው ። ታሪካችን ይኸ

ነው ። ስንት ወልደ ጊዮርጊሶች ከአሮሞ ፣ ከጉራጌ ፣ ከወላይታ ፣ ወዘተ. እየመጡ መሠረቱን አማርኛ ያደረገ መንግሥት አባላት ሆነዋል!! በአስተማሪነት ለረጅም ዘመን እየኖሩ ታላላቅ ሊቃውንት ካፈሩት መምህራን ውስጥ ብዙ ወልደ ጊዮርጊሶች ነበሩን ። ዛሬ ነውከ “ብሔሩ ፣ ብሔረ ሰቡ ከየት ነው?” እያልን በኢትዮጵያዊነት ታሪክ ሠርተው ፣ ኮርተውና አኩርተውን ባለፉት እናት አባቶቻችን ላይ የማያውቁትን ዘርኝነት መለጠፍ ያመጣነው! ያም ቢሆን ፣ የማይቻል ሙከራ ነው ። ማወቂያ የለውም ። ባለፈው ዘመን የኖሩ ወልደ ጊዮርጊስ ፣ ዕንባቆም ፣ መንግሥቱ ፣ ገብረ ማርያም ፣ ወለተ ማርያም ፣ ካሣ ፣ ግርማ ፣ ጌታቸው ከየትኛው ነገድ ናቸው? ታሪክ እንደሆነ ለነገድ ዋጋ ሰጥቶ አልመዘገበውም ። የመንግሥቱ መሠረት የነወልደ ጊዮርጊስ ባህል (ቋንቋና ሃይማኖት) ነበረ ።

አማርኛ የአማሮች ብቻ መሆኑ ቀርቶ የሌሎችም (የዶርዜዎች ፣ የወላይታዎች ፣ የአዳሎች ፣ የአሮሞዎች ፣ ወዘተ.) ቋንቋ እየሆነ ስለሄደ ፣ ሴማዊ መልኩ እየተለወጠ ሄዷል ። ቋንቋው የሁሉም ሆኗል ። ይህም ማለት ኢትዮጵያውያንን በባህል (በቋንቋ) አንድ ሕዝብ አድርጓቸዋል ማለት ነው ። ሂደቱም የተፈጥሮ እንጂ የሰው (የመንግሥት) እጅ ገብቶበት አይደለም ።

አማርኛ የተስፋፋው “ተፈጥሮያዊ መንገድን ተከትሎ ነው” ያልኩትን አንዳንድ ሰዎች ሊያስተባብሉ ሞክረዋል ። ግን ታሪካችን የመዘገበውን የማያውቁ ቢሆኑ ነው ። የትኛው ሕግ ነው አጼ ዮሐንስንና የትግራይን ሹማምንት በአማርኛ እንዲሠሩ ያስገደዳቸው? ኤርትራ የኢጣልያ ቅኝ ግዛት በነበረችበት ጊዜ እንኳ አማርኛ ይሰጥባቸው የነበሩ ትምህርት ቤቶች ነበሩ ። በዓሥራ ስድስተኛው መቶ ዓመት ግራኝ ኢትዮጵያን በወረረ ጊዜ ለወታደሮቹ የሰጠው የጦር ዘዴ ምክር ፣ በጭለማ ከሕዝብ ማህል ሲገቡ አዳሎች መሆናቸው እንዳይታወቅ በክርስቲያንኛ (በአማርኛ) ቋንቋ እንዲናገሩ ነበር ። በጭለማው ማህል አንድ ሰው “ማነህ?” ሲል ፣ ግራኝ ፣ “እኛ ነን” የሚል መልስ ሰጠ ። በዚህ የተዘናጋውን ክርስቲያን በሳንጃ ዘከዘኩት ። የትኛው ሕግ አስገደዷቸው የተማሩትን አማርኛ ነው የተጠወሙበት? በአጼ ኃይለ ሥላሴ ዘመን የመንግሥቱ ቋንቋ አማርኛ እንዲሆን መደንገጉን ከሆነ ፣ ያለፈን ድርጊት ወደፊት በሚሆን ድርጊት ማስመስከር ይሆናል ። የተደነገገው አማርኛ ከተስፋፋ በኋላ የሆነውን አጸና እንጂ ፣ እንዲስፋፋ አላደረገውም ።

አዎን ፣ አማርኛ በትምህርት ቤት የማስተማር ችሎታ በሌላቸው አስተማሪዎች ይሰጥ ነበረ ። ታዲያ ፣ እንግሊዝኛ ማስተማር የማይችል አስተማሪ ቢበድል ፣ እንግሊዝኛን የሚጠላ ይኖራል? ደሞስ መንግሥት የሚሠራበት ቋንቋ በተፈጥሮ በተስፋፋው በአማርኛ ከሆነ ፣ መሥሪያውን ቋንቋ ለሠራተኛው ማስተማር የሚጠበቅ አይደለም እንዴ!! አማርኛ የማያውቁ የአማርኛ ትምህርት ባይሰጣቸው ኖሮ ፣ ክሱ እኮ የባሰና ለእውነት የቀረበ ይሆን ነበር ፤ ክሱ ፣ “በመንግሥቱ አስተዳደር ከአማሮች በቀር ሌላው የኢትዮጵያ ሕዝብ እንዳይካፈል አማርኛ እንዳንማር ያደርጉ ነበር” የሚል ይሆን ነበር ።

ስለብሔራዊ ቋንቋ ስንወያይ ፥ አሮምኛ የአማርኛን ቦታ ይወስደዋል ብሎ የሰጋ ሰው አላየሁም ። ካለም ምክራ አይስጋ ነው ። ሁሉም የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ናቸው ። ውሳኔው የሕዝብ ከሆነ ፥ የሕዝብ ውሳኔ ማክበር ግዴታችንና ደስታችን ነው ። “አሮምኞች አሮምኛን በኢትዮጵያ ፊደል ካልተማሩ” ብዬም አላውቅም ። ያልኩትን መድገም ካስፈለገ ፥ በፈለጉት ፊደል ይጻፉት ። ግን ከብዙዎቹ ቋንቋዎች ማህል በበቂ ምክንያት ተመርጦ ፥ ተጨማሪ ብሔራዊ ቋንቋ እንዲሆን ከተፈለገ ፥ በአገራችን ፊደል እንማረው ። ኢትዮጵያውያን ሁሉ እንዲማሩት የሚሰጠው ምክንያት አሮምኛ ከሚነገርበት አካባቢ ለንግድ ይጠቅማል ከሆነ ፥ አርኪ ምክንያት አይደለምና እዚያ ሄዶ የማይነግደውን አናስገድደው ። ካስገደድኑ ፥ ስለማይሠራበት ከትምህርት ቤት እንደወጣ ይረሳዋል ።

ስለ ቋንቋ ስንተች ፥ ማስተወስ ያለብን ፥ ዛሬ የነገድ ስም እንደ መኪና ወይም እንደ ሌላ ምርት ስም (brand name) መሆኑን ነው ። ለምሳሌ ፥ የኔ መኪና ሆንዳ ነች ። ሆንዳ ስሟ ነው እንጂ ንብረትነቷ የሚስተር ሆንዳ ወይም የሆንዳ ኩባንያ አይደለም ። የኔ ንብረት ነች ። አማርኛም የአማርኛ ብቻ መሆኑ ከቀረ ዘግይቷል ። የሌሎቹ ቋንቋዎች ሁኔታም እንዲሁ ሳይሆን አይቀርም ። ግን ማን እንደ እንግሊዝኛ ፥ እንደ ዐረቢኛ ፥ እንደ አማርኛ? ቋንቋ ከነገድ ወጥቶ የግለሰብ የመሆን ጠባይ አለው ። ስንጠይቅም ፥ “ቋንቋህ/ሽ ምንድነው?” ብለን እንጂ ፥ “የማንን ቋንቋ ነው የምትናገረው/ሪው?” ብለን አይደለም ። ቋንቋን ይወርሱታል እንጂ አይዋሱትም ።

አሜሪካኖች I

በዚህ ረገድ አሜሪካኖች ከኢትዮጵያውያን ይለያሉ ። የቤተ ሰብ ስማቸውን (family name) ስለሚጠብቁ ፥ ከአውሮፓ ከዩትኛው አገር እንደመጡ መገመት ይቻላል ። ሆኖም ፥ በእንግሊዝኛ የተመሠረተው የአሜሪካ መንግሥት አባላት መሆናቸውን ግን በኩራት ነው የሚናገሩት ። ወደኢትዮጵያ ታሪክ ስንመጣ ፥ በአማርኛ ላይ በተመሠረተው የኢትዮጵያ መንግሥት አባል በመሆናቸው ኩራት የማይሰማቸው ሰዎች እንዳሉ ይታወቃል ። ለምን ይሆን? ሌሎች ከአውሮፓ እየመጡ ለአፍሪካውያን መንግሥት ሲፈጥሩላቸው ፥ እኛ ለራሳችን መንግሥት መፍጠራችን የሚያከራና ለፈጣሪዎቹ አባቶቻችን ሐውልት ሊቆምላቸው ሲገባ ፥ ባዳ ማድረግ ከምን የመጣ ነው? አገሪቱ አማርኛና አማርኛ ያልሆኑ ስለሚፎካከሩባት ይሆን? ምክንያቱ ይኸ ከሆነ ፥ የጎሳ ድምበር ከተጣሰ ዘመናት አልፏል ። ምንም ኃይል መልሶ ሊገነባው አይችልም ። ከዛሬዎቹ አማርኛ ብዙዎቹ እን ወልደ ጊዮርጊስ ናቸው ። ሁለተኛም ፥ በዛሬይቷ ኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ነገዶች ሁሉ የሚኖሩት አባቶቻቸው በነበሩባትና በታሪክ ከሞላ ጎደል በተሳተፉበት ሀገር ውስጥ ነው ። ግማሾቹ (ለምሳሌ ፥ የቦረንና የበረይቱማ ጎሳዎች) ለከብቶቻቸው ሣር ፍለጋ ወደማህል ኢትዮጵያ መምጣታቸውን ይዞ መጤዎች ናቸው ማለት ከዚያ በፊት የነበሩበትን አገር የኢትዮጵያ ክፍል አልነበረም ማለት ይሆናል ። ጉዟቸው ከአንዱ የኢትዮጵያ ግዛት ተነሥተው ወደሌላው ኢትዮጵያ ግዛት ነው ። በርግጥ ፥ ጉዟቸው ወረራ ስለነበረ ጉዳት አስከትሏል ። የኢትዮጵያን መንግሥት መሠረት ግን ማንም ይጣለው ማንም ፥

እግንባታው ላይ ሁሉም ስለተሳተፈ ፥ በኢትዮጵያ መንግሥት መቋቋም መከራ-ት በአባቶቻችን አስተዋፅኦ መከራ-ት ነው ። ሁሉም በአባቱ አስተዋፅኦ እንዲከራ ፥ ድምፃችንን እናሰማለን ።

ከአሜሪካ የምንማረው ፲

የአማራው ሕዝብ ፥ ታሪኩ በምንም ዓይነት እየተተነተነ ቢተረከ ፥ አባሎቹም የቶቹና የቶቹ (ቀደምትና ደኅርት) ቢባሉም ፥ አሁንም እንደቀድሞው ከኢትዮጵያ ነገዶች አንዱ ነው ። እዚያው በጎሳቸው የቆዩቱ ኢትዮጵያውያን ፥ “አማራውም እኛ ነን” አላሉም ። ስለዚህ ፥ ኢትዮጵያ እንደ አሜሪካ ብዙ ነገዶች ያላት አገር መሆኗን ተቀብላ ፥ አገሪቱ ከአሜሪካ ፖለቲካዊ ሥርዓት የምትማረው ይኖራታል ። ይኸም አንደኛ ፥ የነገድ ፓርቲ አለማቋቋም ነው ። የነገድ ፓርቲ ማቋቋም በመንግሥቱ ጥንታዊነት የሚከራውንና ወደ አዲሱ ዘመን ለመግባት የሚዳክረውን የኢትዮጵያን ሕዝብ በሺ ዓመት ወደ ኋላ ወደ ዘመነ ነገድ መመለስና አገሪቷን ከመበታተን አደጋ ላይ መጣል ነው ። የትግራይ ወያኔዎች የሚሉት “ሕዝቡን በነገድ ያለያየው እንዳይለያይ ነው” ነው ። እውነታቸው በሆነ በማን ዕድል ። ግን እነሱና መሰሎቻቸው እንዲህ አሉ እንጂ ሕዝባችን ጎሳችን አለያየን አላለም ። ደግሞስ መለያየት መለያየትን እንጂ አለመለያየትን አያመጣም ። የማግኒት ብረቶችን ለማላጸቅ ሆድ ለሆድ ማገናኘት እንጂ ፥ ጀርባ ለጀርባ ማገናኘትም እንዳይላጸቁ ማድረግ ነው ። የጎሳን ፖለቲካ ሕዝቡም እንዳልፈለገው ያደረጉት የብዙ ዓመታት ሙከራ ውጤት ነግሯቸዋል ። ሕዝቡን በነገድ ያለያዩበት ምክንያታቸው ሌላ እንደሆነ ሁሉም ያውቀዋል ።

“በሀገር አንድነት እናምናለን” የሚሉ የኦሮሞ ፖለቲከኞች ስለክልሎች መደምሰስ አስፈላጊነት ስንናገር ፥ ይቃወማሉ ። “ክልልን የጠላችሁት ኬላ መስሏችሁ ይሆናል” ይሉናል ። በዚያ ዓይነት ካነሡት ፥ ክልል እውነትም ኬላ ነው ። ዘበኛ ያልቆመበት ስለማይቻል ነው ። የደቡብ ሱዳንና የሱማሊያ ስደተኞች ወደ ኢትዮጵያ የሚጎርፉት ማንም ሳያግዳቸው ኬላ እየጣሱ ነው ። የመቃድሾና የሐርጌሳ ነዋሪዎች የሚገናኙት ማንም ሳይጠይቃቸው በኢትዮጵያ መሬት እያቋረጡ ነው ። ኮንትሮ ባንድ ንግድ እንደተጣጧል ነው ። አፍሪካ ውስጥ ኬላ አይሠራም ። ኬላና ክልል አንድ መሆናቸውን አንጠራጠር ። በክልል ድምበሮች ላይ አሁን ዘበኛ ሊቆምባቸው አይቻልም ። ግን የሚቻልበት ጊዜ እንዳይመጣ የሚከለክለው የለም ። እስከዚያ ማድረግ የሚቻለው “የክልሉ ዜጎች አይደላችሁም” የሚባሉትን ኢትዮጵያውያን ማባረር ወይም መግደል ነው ። በኢትዮጵያ አንድነት ለሚያምኑ ኢትዮጵያውያን ያለኝ ምክር ፥ የክልል ፖለቲካን በይፋ የማይረግጠውና ከራእይ ሰነዳቸው ውስጥ ያስገቡ ወገኖችን እንዳያምኑና አብረዋቸው አንዳይደሉቱ ነው ። በክልል የሚያምኑ ኢትዮጵያውያን ካሉ ፥ ወይ ሳይገባቸው ነገር የሚያበላሹ ወይም የጋራ ጠላት እስኪወገድ ያደፈጡ ተኩላዎች ናቸው ። እሳትና ጭድ እጅ ለጅ ተያይዘው ሽር ሽር አይሄዱም ።

ክልል ይደምሰስ ስንል ፥ ያላልነውን ፥ “ፌደራል አስተዳደር ይቅር ትላላችሁ” ይሉናል ፤ አላልንም ። አታወናብዱ ። ያልነው አገሪቱ ለፌዴሬሽን አስተዳደር ስትከፋፋል መስፈርቱ ቋንቋ ወይም “ዘር” አይሁን ነው ።

ሁለተኛው ትምህርት የጥቅም ማኅበር ማቋቋም ነው ። የአሜሪካ ጥቁሮች የጥቅም ማኅበር አላቸው ። የአሜሪካ እስፓኞች የጥቅም ማኅበር አላቸው ። የአሜሪካ ሴቶች ፥ የአሜሪካ መምህራን ፥ የአሜሪካ ሠራተኞች የፖለቲካ ፓርቲዎችን የሚያንበረክኩ የጥቅም ማኅበሮች አላቸው ። በምርጫ ጊዜ ድምፃቸውን ለሚጠቅማቸው ተወዳዳሪ ይሰጣሉ ። ኢትዮጵያውያንም በጎሳቸው ፥ በነገሳቸው ፥ በሃይማኖታቸው ፥ በሙያቸው ፥ በቀበሌያቸው ፥ በታቦታቸው የጥቅም ማኅበሮች አቋቁመው ፥ ጥቅማቸውን ሊተብቁና ሊያዳብሩ ይችላሉ ፤ ቋንቋቸውን ያዳብራሉ ፤ ሃይማኖታቸውን ያስፋፋሉ ፤ በእድር ይረዳሉ ፥ በምርጫ ጊዜ ድምፃቸውን ለሚጠቅማቸው ተወዳዳሪ ይሰጣሉ ። እነዚህን ማኅበሮች ከፖለቲካ ፓርቲ ለመለየት civic organizations ይሏቸዋል ። በአማርኛ ማኅበረ ሰባዊ ድርጅቶች ይሏቸዋል ። ወያኔዎች የሚያበረታቷቸው የጎሳ ፓርቲዎች ይጎዱናል ፤ ይበታትኑናል ። የጥቅም ማኅበሮች (ማኅበረ ሰባዊ ድርጅቶች) ይጠቅሙናል ፤ አንድነታችንን ይጠብቁናል ። እኩልነት እንዳይዛባ ፥ አድልዎ እንዳይነግሥ ፥ ነፃነታችን ተከብሮ እንዲኖር ነቅተው ይጠብቃሉ ። የማኅበረ ሰባዊ ድርጅቶችና የፖለቲካ ፓርቲዎች አባል መሆንን እንደ ብሔራዊ ግዴታችን እንየው ።